

Posudek oponenta na magisterskou práci bc. Jiřího Tupého „Existenciální témata u věřících seniorů: Interpretativní fenomenologická analýza“.

Téma práce je vzhledem k zaměření autora vhodně zvolené. Práce má odpovídající rozsah a je formálně adekvátně strukturovaná, má i všechny požadované části.

Autor v úvodu vysvětluje, na co se zaměřil a proč, co je cílem jeho práce. Pojetí teoretické části je promyšlené, jednotlivé kapitoly mají společné zaměření a jsou logicky propojené. Kvalitně zpracovaná je již první kapitola, ve které se autor snaží vyrovnat s nesnadným úkolem vymezení spirituality a religiozity. Text je jasný, srozumitelný a dobře formulovaný. Lze ocenit, že připomíná i případná rizika necitlivého rozlišování mezi spiritualitou a religiozitou. S hlavním tématem práce souvisí i vymezení smyslu života, které je náplní druhé kapitoly. Autor upozorňuje na jeho nejednoznačnost a tudíž i riziko nepochopení. Kapitola věnovaná stárnutí a s ním souvisejícímu nárůstu existenciálně zaměřených otázek je vhodně zařazena. Ve stáří je třeba hledat nový smysl života, který by zohlednil zátěže s nimiž se senioři musí vyrovnat. K přehledu existenciálních problémů by bylo vhodné přidat ještě nutnost zvládnout odchod z profesního života (str. 24). Text kapitoly je dobře zpracovaný, i když se vším není nutné souhlasit. Profesní život nemusí být zaměřen jen na povrchní úspěch, často přináší i vnitřní uspokojení z jeho výsledků a s ním souvisí i chápání jeho smyslu. Stáří je obdobím, které může ve zvýšené míře směřovat ke spiritualitě, protože tato dimenze není stárnutím ohrožitelná. Tornstamově teorii gerotranscendence je svým obsahem podobné Eriksonovo vymezení stáří jako období integrity. Celkově lze hodnotit teoretickou část práce jako zdařilou a dobře zpracovanou. Autor ve své práci využívá dostatečného množství vhodně zvolených zdrojů.

Vlastní výzkum. Cílem výzkumu bylo zjistit, jak se věřící senioři vyrovnávají s existenciálními tématy a jak, eventuálně zda, se jejich vztah k víře v průběhu stárnutí změnil. Dílčí výzkumné otázky jsou jasně vymezeny. Zkoumanou skupinu tvořilo 8 seniorů, což je vzhledem k náročnosti metody rozhovoru dostačující počet. Výzkum lze chápat jako sondu mapující danou problematiku, což takto chápe i autor, když uvádí, jakým způsobem byly jeho pokusné osoby vybrány. Popis průběhu výzkumu je dostatečně přehledný, autor uvádí všechny potřebné údaje. Metoda interpretativní fenomenologické analýzy je pro dané účely vhodně zvolena. Autor uvádí i přesný postup zpracování získaných dat, ilustrativní je rovněž přehledová tabulka hlavních témat.

Získané výsledky autor uvádí v dílčích kapitolách, které jsou dále členěné a doplněné přehlednými tabulkami. Užitečné jsou i citace sdělení jednotlivých klientů. Rozdělení kapitol dle hlavního tématu a jejich návaznosti činí text přehledným a srozumitelným. Autor si zvolil odpovídající stupeň zobecnění výsledků, takže text není zatížen nepřehledným nakupením dílčích témat. Důležitá je kapitola věnovaná významu víra v životě seniorů, která zcela logicky spočívá hlavně v duševní opoře, kterou jim poskytuje.

Druhá část výzkumu, která je věnována existenciálním otázkám, je zajímavá i z širšího hlediska, protože zahrnuje oblasti, které bývají důležité pro všechny seniory. Je to samozřejmě rodina, zejména děti a vnoučata, která představuje stabilní zakotvení ve světě, ale i vztahy s dalšími lidmi. Pro seniory má i v této době význam jejich práce, i když jde o oblast, která jejich život naplňovala v dřívější době a nyní existuje jen v jejich paměti a sebepojetí.

Pochybnosti o smyslu života řeší i věřící senioři, zdá se, že jde o obecný problém, jehož zvládnutí může víra usnadnit, ale nemůže ho zcela eliminovat. Absence smyslu života bývá spojena se stereotypem života starých lidí, s jejich pocity osamělosti a s nemožností věnovat se různým aktivitám. Zajímavé jsou i kapitoly o přístupu k bolesti a utrpení, vyrovnávání s konečností života a se ztrátou blízkých lidí. V souladu s výsledky jiných výzkumů je dominantní strach z umírání. Strategie vyrovnávání se smrtí blízkých lidí (ale i s jinými útrapami) pomocí kontaktu s lidmi a sdílení bolestivé zkušenosti je účelná, ale je otázka, zda je dostupná pro všechny seniory. Zajímavým tématem je zvládnání samoty a volba různých strategií, které ji mají ulehčit: opět je to kontakt s lidmi a aktivita.

V diskuzi autor zvažuje pozitivní aspekty výzkumu, ale bere v úvahu i jeho limity. Závěr představuje shrnutí podstatných výsledků práce.

Magisterská práce bc. Jiřího Tupého má velmi dobrou úroveň a splňuje všechny požadavky, které jsou na diplomové práce kladen, proto ji doporučuji k obhajobě.

Navrhovaná klasifikace: výborně.

V Praze dne 21. srpna 2014

Prof. PhDr. RNDr. M. Vágnerová, CSc.